[2021] SC 70
2020/SC-A/45
ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް
އިބްރާހީމް ޚުޝާން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް
ފަނޑިޔާރު މަޙާޒު ޢަލީ ޒާހިރު
ފަނޑިޔާރު ޙުސްނުއް ސުޢޫދު
ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ރަޝީދު ޙުސައިން
ނިމުނު ތާރީޚު
15 ޖުލައި 2021

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ
2018/HC-A/75
އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް
އިބްރާހީމް ޚުޝާން، ގ. ހިލްމަން، މާލެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ޤާނޫނީ ވަކީލު: އަލްއުސްތާޛް ނޫރުއްސަލާމް ޤާނޫނީ ވަކީލު: ސީނިއަރ ޕަބްލިކް
އަބޫބަކުރު، ލެގްޒަވީ ޗެމްބަރސް އެލް.އެލް.ޕީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛާ ޢާއިޝަތު ރީޝާ،
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛާ މަންޝަމް
ނަސީމް
ޖިނާއީ - ބަލައި ފާސްކުރުން – މުދާ ހިފެހެއްޓުން – އުޅަނދުފަހަރު ބަލައި ފާސްކުރުން - މުދަލުގެ އިންވެންޓްރީ
ޙަވާލުކުރުން - ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ،20 ،17 އަދި 44 ވަނަ މާއްދާ - ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 613 ވަނަ މާއްދާ - ޖިނާއީ
އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ފ) އާއި 36 ވަނަ މާއްދާ - ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުން މަނާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ
05 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) - ޕްރޮސިކިއުޓް ކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)

2020/SC-A/45 [2021]SC70
`
އިބްރާހީމް ޚުޝާން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
[2021] SC70
ފަނޑިޔާރު މަޙާޒު ޢަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔު)ފަނޑިޔާރު ޙުސްނުއްސުޢޫދު އަދި ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ރަޝީދު
ޙުސައިން ތާއީދު ކުރައްވާފައި(
ތަޢާރުފު
1. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/75 ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ
ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫންކަމުގައި ބުނެ، އިބްރާހީމް ޚުޝާން ގ. ހިލްމަން،)ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން
އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A038866)އެ ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން
ބެލުނު މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ
އޮފީހަށެވެ.
މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް
21 .2 ޑިސެމްބަރ 2017 ގައި "ޑިމެންޝަން" ނަމަކަށް ކިޔާ ސަފާރީއެއް)ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު
10-T -10B885C)ފުލުހުން ބަލައި ފާސްކުރިއެވެ. މި ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކޮށްފައިވަނީ މި
ސަފާރީގައި ބަނގުރަލާއި މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކޮށް އެ ތަކެތީގެ ވިޔަފާރި ކުރަމުންދާކަމަށް ތުހުމަތު
1
ކުރެވުނު މައްސަލައަކާ ގުޅިގެންނެވެ. އަދި ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު ސަފާރީން ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް
ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދެވުނެވެ.
1ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް ކަމުގައި ލިޔެފައިވަނީ ދެ މަރުޙަލާގެ ލިޔެކިޔުންތަކުގައި އެފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމު ންނެވެ. ނަމަވެސް ހިފެހެއްޓި ތަކެތީގެ
ތެރޭގައި ބަނގުރާ ދަޅުތަކާއި ފުޅިތަކެއް ހިމެނޭކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.
1

2020/SC-A/45 [2021]SC70
2
3. ޑިމެންޝަން ސަފާރީއަކީ، ޓޫރިސްޓުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ އުޅަނދެކެވެ.
މި އުޅަނދުގެ ވެރިފަރާތަކީ، މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރާ އިބްރާހީމް ޚުޝާންއެވެ. އަދި މި
އުޅަނދަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓްއިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބަނގުރާ އެތެރެކޮށް
3
ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ ދޫކޮށްފައިވާ އުޅަނދެކެވެ.
4. ޑިމެންޝަން ސަފާރީން ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ޤާނޫނާ
ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީ އާއި، އެކަމުގެ ސަބަބުން ސަފާރީން ކުރަމުންދާ ވިޔަފާރިއަށް ގެއްލުންވަމުން
ދާތީ، އެ ބަނގުރާ ފުޅިތައް ލިބިގަތުމަށްއެދި އިބްރާހީމް ޚުޝާން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް މައްސަލަ
ހުށަހެޅިއެވެ.
4
5. މި މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ އިބްރާހީމް ޚުޝާންއާ އެއްކޮޅަށެވެ. މި ނިންމުމުގައި،
21 ޑިސެމްބަރ 2017 ގައި ޑިމެންޝަން ސަފާރީން ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ބަނގުރާ ފުޅިތައް
ގެންގޮސްފައިވަނީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީ، އެ ބަނގުރާ ފުޅިތައް އޭގެ ވެރިފަރާތް ކަމުގައިވާ
އިބްރާހީމް ޚުޝާންއާ ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް ޙަވާލުކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް އަމުރު
ކޮށްފައިވެއެވެ.
6. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ މި ނިންމުމަށް ވާސިލުވުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން އެ ކޯޓުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.
-6.1 އިބްރާހީމް ޚުޝާންއަކީ ޑިމެންޝަން ސަފާރީގެ ބާރގެ ބޭނުމަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބަ ނގުރާ
އެތެރެކޮށް ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ ދެވިފައިވާ ފަރާތެއްކަން.
-6.2 ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ ހާދިސާގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ ފަރާތެއްގެ ގޮތުގައި އިބްރާހީމް
ޚުޝާން ހިމެނިފައި ނުވާކަން.
2ޓޫރިސްޓް އުޅަނދުގެ ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރަކީ 351 TAVއެވެ.
3ހުއްދައިގެ ނަންބަރަކީ -0336/2017LLއެވެ. މިއީ 27 އޮގަސްޓް 2017 އިން 27 ފެބްރުއަރީ 2018 އަށް ދޫކޮށްފައިވާ ހުއްދައެކެވެ.
4ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު /2017C-Cr-001/MCޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.
2

2020/SC-A/45 [2021]SC70
-6.3 ބަނގުރާ ފުޅިތައް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ
36 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޕްރޮސިކިއުޓް ކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ
މާއްދާގެ (ބ) އާ އެއްގޮތަށް ނޫންކަން.
-6.4 ޖިނާއީ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތްތައް ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތެއްގެ މުދާކަން
ކަށަވަރުވާ މުދަލެއް އެ މައްސަލައިގެ އެ ތުހުމަތާ ގުޅުވައިގެން ހިފެހެއްޓުމަކީ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 44 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ކަމެއްކަން.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމި ގޮތް
7. ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ގޮތާމެދު ހިތްހަމަ ނުޖެހިގެން މި މައްސަލަ
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވެއެވެ.
ހައިކޯޓުން މި މައްސަލަ ބެލުމަށްފަހު މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން
ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ބާޠިލު ކޮށްފައިވެއެވެ. މިފަދައިން ބާޠިލުކުރުމުގައި އެ ކޯޓުން އަންނަނިވި
ކަންކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.
8. ޑިމެންޝަން ސަފާރީން ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދިޔަ ހާދިސާގައި މާލެއިން
ހަތް ފުޅި ބަނގުރަލާއެކު ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ ބިދޭސީ މީހާއަކީ އެ ސަފާރީގައި މަސައްކަތްކުރާ ބާރ
މޭން ކަމަށާއި، އޭނާ އަތުން ފެނިފައިވަނީ ޑިމެންޝަން ސަފާރީގައި ހުރި ބްރޭންޑްގެ ބަނގުރާ
ކަމުގައިވާތީ ސަފާރީން ފެނުނު ބަނގުރަލާއި، މި މައްސަލައިގައި ހައްޔަރު ކުރެވުނު ބިދޭސީ މީހާއާ
ގުޅުމެއް އޮތްކަން.
9. ބަނގުރަލަކީ އެހެނިހެން މުދަލެކޭ އެއްހަމައަކުން މަދަނީ ޠަބީޢަތުގެ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައި އެ
ތަކެތީގެ ވެރިފަރާތް ކަމަށް ބުނާ ފަރާތް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުނުކޮށް އެ ފަރާތް ޖަވާބުދާރީ
ވާންނުޖެހޭ ގޮތަށް މި ބާވަތުގެ މައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެކަން.
3

2020/SC-A/45 [2021]SC70
10. ޖިނާއީ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތް ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތެއްގެ މުދާ އެ ތުހުމަތާ
ގުޅިގެން ހިފެހެއްޓިދާނެ ކަމާއި، އެކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 44 ވަނަ މައްދާއާ ޚިލާފުވާނެ ކަމެއް
ނޫންކަން.
11. ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމިއިރު މި މައްސަލައިގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު
ކުރެވިފައިނުވި ނަމަވެސް، އެއީ މި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤުގެ ޅަފަތުގެ މަރުޙަލާ އެއްކަމާއި، މި
މައްސަލައިގެ ފުލުހުންގެ ތަޙްޤީޤު ބިނާވެގެން ގޮސްފައިވަނީ އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ޒިންމާގައި
ހުންނަންޖެހޭ ބަނގުރާ ފުޅި ތަކާމެދު ޢަމަލު ކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ކަމުގައިވާތީ، ރަސްމީ
ސިފައެއްގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާން އަށް މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތު ކުރެވި ސުވާލު ކުރެވިފައި
ނެތުމަކީ، އެ ބަނގުރާ ފުޅިތައް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދިއުމަށް ހުރަސް އަޅާ ކަމެއް
ނޫންކަން.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރި ނުކުތާތައް
12. މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫންކަމުގައި ބުނެ އިބްރާހީމް
ޚުޝާންގެ ފަރާތުން މައިގަނޑު ތިން ނުކުތާއެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.
-12.1 ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ، ހައިކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ
35 ވަނަ މާއްދާގެ (ފ) އާއި 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ބ) އާއި (ޅ) އާއި (ކ)
އާއި (ވ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.
-12.2 ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ހައިކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ
މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަފާތު ނުކުރުމުގެ ޙައްޤާއި، 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ހަމަހަމަކަމުގެ ޙައްޤު ގެއްލިގެންދާނެ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަ ކުރި ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާ
4

2020/SC-A/45 [2021]SC70
ފާހަގަ ކުރަމުން މި ދެ މާއްދާއާ ޙަވާލާދީ މައިގަނޑު ދެ ކަމެއް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން
ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ކަންކަން ތިރީގައި މިވަނީއެވެ.
12.2-1. ފުރަތަމަ ކަމަކީ، މައްސަލައިގެ ޚަޞްމެއްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި
ހުށަހެޅުމެއްނެތި، މި މައްސަލައަކީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ
މަދަނީ ޠަބީޢަތުގެ މައްސަލައެއް ނަމަވެސް، މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ބަދަލު
ޤަބޫލު ނުކުރެވޭނެ ކަމަށާއި، މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުގެ މައްޗަށް
ތުހުމަތެއް އެހައިތަނަށް ނެތްނަމަވެސް، އެ ފަރާތުން ކޯޓުގައި ޖަވާބުދާރީ ވާންޖެހޭނެ
ކަމުގައި ނިންމާފައިވުމެވެ.
12.2-2. ދެވަނަ ކަމަކީ، ބަނގުރަލުގެ ކުށާ ގުޅޭ އުސޫލުތައް ބެލުމުގައި މި
މައްސަލައިގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ނީ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 613 ވަނަ މާއްދާ
ފިޔަވައި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުން މަނާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
ކަމަށް މި މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވުމެވެ.
-12.3 ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިން މާފައިވަނީ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާއާއި 44 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަ ކުރި
ނުކުތާއެވެ.
އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަށް ދީފައިވާ ރައްދު
13. އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން އަންނަނިވި ކަންކަން
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.
-13.1 ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން 3 (ތިނެއް) ހާލަތެއްގައި ޖިނާއީ
މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީޤުގައި ފުލުހުންނަށް މުދާ ހިފެހެއްޓިދާނެ ކަމަށާއި، އެ ޙާލަތްތަކުގެ
5

2020/SC-A/45 [2021]SC70
ތެރެއިން މި މައްސަލައިގައި ބަނގުރާ ހިފަހައްޓާފައިވަނީ ފުލުހުން ތަޙްޤީޤު ކުރަމުންދިޔަ
މައްސަލައިގެ ހެއްކީގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވިދާނެ އެއްޗެއްކަމުގައި ފެންނާތީކަން. އަދި މި
މައްސަލައިގައި އެ ތަކެއްޗަކީ ޤަވާޢިދާ ޚިލާފަށް ގެންގުޅެ ކުށްކުރުމަށް ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ
އާލާތެއްކަމަށް ބެލުމަށްވެސް އެކަށީގެންވާ ހެކި ލިބިފައިވާކަން.
-13.2 ހައިކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަފާތު ނުކުރުމުގެ ޙައްޤާއި، 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ހަމަހަމަކަމުގެ ޙައްޤު ގެއްލިގެން ދާނެ ގޮތަށް ކަމަށް އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ފަރާތުން 4
(ހަތަރެއް) ކަމެއް ފާހަގަކުރި ނަމަވެސް، އެ ކަންކަން އިބްރާހީމް ޚުޝާންއާއި އެހެން
މީހުންނާ ތަފާތު ކޮށްފައިވަނީ ކިހިނެއްކަން ބުނެދެވިފައި ނުވާކަން.
-13.3 މި މައްސަލައިގައި ޑިމެންޝަން ސަފާރީއިން ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް
ގެންގޮސްފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ އިމުގެ ތެރެއިން
ކަމުގައިވާތީ، އެކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 44 ވަނަ މާއްދާއާ
ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ކަމެއްކަމުގައި ނުބެލެވޭނެކަން.
މުދަލުގެ ވެރިފަރާތް
14. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އެ ޤާނޫނުގެ 36
ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހިފެހެއްޓި މުދަލެއް ހިފަހައްޓާފައިވަނީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ނުވަތަ އެ
މުދަލުން ބަރީޢަވުމުގެ ސަބަބުން ގެއްލުން ލިބޭ ކަމަށް ބުނެ އެ މުދާ ހޯދުމަށް އެ ދި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ
ޙައްޤު، އެ މުދަލެއްގެ ވެރިފަރާތަށް ލިބިގެންވާ ކަމަށެވެ.
15. ޑިމެންޝަން ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކުރި ހާދިސާގައި ހިފަހައްޓާފައިވާ ބަނގުރާ ފުޅިތަކުގެ ވެރިފަރާތަކީ
އިބްރާހީމް ޚުޝާންކަން ނުވަތަ ނޫންކަމަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގައި
6

2020/SC-A/45 [2021]SC70
އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ، މި ބަނގުރާ ފުޅިތަކަކީ ޑިމެންޝަން ސަފާރީއަށް
ބަނގުރާ އިމްޕޯޓް ކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓުން ދީފައިވާ ހުއްދައިގެ ދަށުން
އެތެރެކޮށް ރައްކާކުރެވިފައިވާ ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް ކަމު ގައެވެ. އަދި މިކަން ސާބިތު ކުރުމަށް ކްރިމިނަލް
ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެ ސަފާރީއަށް ބަނގުރާ އިމްޕޯޓު ކުރުމަށް ދީފައިވާ ހުއްދައިގެ ކޮޕީއެކެވެ.
16. އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބަނގުރާ
އެތެރެކުރުމުގެ5 ހުއްދައިން އެނގެނީ، ޑިމެންޝަން ސަފާރީއަށް ބަނގުރާ އެތެރެކުރުމުގެ ހުއްދައެއް
ދީފައިވާކަމާއި، އެ ހުއްދައިގެ ދަށުން ބަނގުރާ އެތެރެކުރެވޭ މިންވަރެވެ. މި ހުއްދައިން ޑިމެންޝަން
ސަފާރީން ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދެވުނު ބަނގުރަލުގެ މިލްކުވެރި ފަރާތަކީ އިބްރާހީމް
ޚުޝާންކަން ދަލާލަތެއް ނުކުރެއެވެ.
17. ވުމާއެކު، މި ވާޤިޢާއަކީ މި މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމުގައި ސާފުވެފައި އޮންނަންޖެހޭނެ
ވާޤިޢާއެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ. އަދި މި ވާޤިޢާއަކީ އަލުން ކަށަވަރުކޮށް، މި މައްސަލައިގައި ގޮތެއް
ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ވާޤިޢާއެއް ކަމުގައިވާތީ، މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން
ތިރީގައިވާ ކަންކަމުގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅުން މުހިންމުކަމުގައި ދެކެމެވެ. އަދި އެ ނުކުތާތަކުގައި ގޮތް
ކަނޑައެޅުމުގައި ބަހުސްގެ ބޭނުމަށާއި، އެ ނުކުތާތަކުގައި ކަނޑައެޅިދާނެ ޤާނޫނީ އުސޫ ލުތައް ސާފުކޮށް
ދިނުމުގެ ގޮތުން އިބްރާހީމް ޚުޝާންއަކީ މުދަލުގެ ވެރިފަރާތްކަމުގައި ބަލާނަމެވެ.
މުދާ ހިފެހެއްޓުން
18. އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި
ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، މި މައްސަލައިގައި ޑިމެންޝަން ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު، އެ ސަފާރީން
6
ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް ގެންގޮސްފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި
No: LL-0336/2017 5
6ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016
7

2020/SC-A/45 [2021]SC70
އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އިޖުރާއަތުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމުގައެވެ. ތިރީގައި މިވަނީ ޖިނާއީ މައްސަލައަކާ
ގުޅިގެން މުދާ ހިފެހެއްޓުމުގައި ޢަމަލު ކުރުމަށް ޖި ނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައިވާ ޤާނޫނީ ބައެއް
އުސޫލުތަކެވެ.
19. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ފ) ބުނާ ގޮތުން އުޅަނދެއްގައިވާ މުދަލެއް
ހިފަހައްޓާނަމަ، ޢަމަލު ކުރަންޖެހޭ ނީ އެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުދާ
7
ހިފެހެއްޓުމުގައި ޢަމަލު ކުރަންޖެހޭ ޢާންމު އިޖުރާއަތަށެވެ. މި އިޖުރާއަތަށް ބަލާއިރު، ކޯޓު އަމުރެއްގެ
ދަށުން ތަނެއް ނުވަތަ އުޅަނދެއް ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު، މުދަލެއް ހިފަހައްޓައި، ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ
8
އިދާރާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި މުދާ ބެހެއްޓޭނީ އަންނަނިވި ތިން ހާލަތުގައެވެ.
-15.1 ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތަޙްޤީޤެއްގައި އެ އެއްޗެހި ބޭނުންކުރުމަށް.
-15.2 ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ޝަރީޢަތުގައި ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި އެ އެއްޗެހި ބޭނުންކުރުމަށް.
-15.3 އެ އެއްޗަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ހޯދާފައިވާ އެއްޗެއް ކަމުގައި ބެލުމުގައި އެކަށީ ގެންވާ ހެކި
ލިބިފައިވާނަމަ، އެ އެއްޗެއްގެ ޙަޤީޤީ ވެރިފަރާތް ހޯދުމަށް.
20. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އެ މާއްދާގެ ދަށުން ހި ފެހެއްޓޭ މުދަލުގެ
ވެރިފަރާތަކީ، ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތު އެ ފަރާތުގެ މައްޗަށް އޮތް ފަރާތަކަށްވުން ލާޒިމެއް ނޫނެވެ.
އަދި އެ މާއްދާގެ ދަށުން މުދަލެއް ހިފެހެއްޓުމުގައި، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުގެ ކިބައިގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ
އެހެން ޝަރުޠެއް ނުވަތަ ސިފައެއް ވެސް އެ މާއްދާގައި ނުވަތަ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާ ނޫނުގައި
ބަޔާން ވެފައިނުވެއެވެ.
7ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ ބައެއް އަކުރުތަކަށް 22 ސެޕްޓެމްބަރ 2020 ގައި އެ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު ތިންވަނަ އިސްލާހުން
ބަދަލު އައިސްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، މި ޤަޟިއްޔާގައި 36 ވަނަ މާއްދާގައިވާ އުސޫލުތަކަށް ޙަވާލާ ދިނުމުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވަނީ މި މައްސަލަ ދަށު
ދެ މަރުޙަލާގައި ކުރިއަށް ދިޔައިރު، އެ މާއްދާ އެންމެ ފުރަތަމަ ޤާނޫނުގައި އޮތް ގޮތަށެވެ.
8ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ)
8

2020/SC-A/45 [2021]SC70
21. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހިފަހައްޓާ މުދާ ހިފެއްޓު މުގައި އެ މުދަލުގެ
އިންވެންޓްރީ އެކުލަވާލުމަށްފަހު އެ އިންވެންޓްރީގެ ކޮޕީއެއް، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް، ނުވަތަ ވެރިފަރާތް
ނެތް ޙާލަތެއްގައި ވެރިފަރާތުގެ މަޞްލަޙަތު ޙިމާޔަތްކޮށްދެވޭނެ ފަރާތަށް ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ
އޮފިސަރު ދޭންވާނެކަމުގައި އެ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިކަމުގެ ތަފުސީލު އިތުރަށް
ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ޕްރޮސިކިއުޓްކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ9 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައެވެ.
މި އަކުރުގައި ބަޔާންވެފައިވާ ގޮތުން ހިފެހެއްޓޭ މުދަލުގެ އިންވެންޓްރީ، ބަލައި ފާސްކުރެވުނުތާ 48
(ސާޅީސް އަށެއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް ނުވަތަ ވެރިފަރާތުގެ މަސްލަހަތު ހިމާޔަތް
ކޮށްދެވޭނެ ފަރާތަކަށް ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ ފަރާތުން ދޭންވާނެއެވެ.
22. މުދާ ހިފެހެއްޓުމުގެ ބޭނުން ނިމުމަކަށް އައުމުން އެ ތަކެތި އެއިގެ ވެރިފަރާތާ ޙަވާ ލު ކުރަންޖެހޭނެ
ކަމުގައިއާއި، އެކަމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ތަފުސީލީ އިޖުރާއަތުތައް، ޖިނާއީ އިޖުރާ އަތުގެ ޤާނޫނުގެ
36 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ) ގައި ބަޔާންވެފައިވެއެވެ.
23. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާއަކުން ހިފެހެއްޓި
މުދަލެއް ހިފަހައްޓާފައިވަނީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ، ނުވަތަ އެ މުދަލުން ބަރީ ޢަވުމުގެ ސަބަބުން
ގެއްލުން ލިބޭ ކަމަށް ބުނެ އެ މުދާ ހޯދުމަށް އެދި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު، އެ މުދަލެއް ގެ
ވެރިފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި މި ފަދައިން މުދާ ހޯދަން އެދި ހުށަހެޅުމާއި، އެ ފަދަ ހުށަހެޅުންތަކާ
ގުޅިގެން ކޯޓުން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތު، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަ ނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންވެފައިވެއެވެ.
9 ގަވާއިދު ނަންބަރު 2017/R-76، މި ގަވާއިދަށް ޢަމަލު ކުރަން ފަށާފައިވަނީ 2017 އޮކްޓޯބަރ 01 ވަނަ ދުވަހުގައެވެ.
9

2020/SC-A/45 [2021]SC70
ބަނގުރާފުޅިތައް ހިފެހެއްޓި ސަބަބު
21 .24 ޑިސެމްބަރ 2017 ގައި ޑިމެންޝަން ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކޮށްފައިވަނީ އެ ސަފާރީގައި
ބަނގުރަލާއި މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކޮށް ގެންގުޅެ އެ ތަކެތީގެ ވިޔަފާރި ކުރަމުންދާ ކަމަށް ތުހުމަތު
ކުރެވޭ މައްސަލައެއްގައި ކަން އެ އުޅަނދު ބަލައި ފާސްކުރުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން 18 ޑިސެމްބަރ
2017 ގައި ނެރެފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1450-J/BF/2017/634 އަމުރުން އެނގެއެވެ. މި
އަމުރުގައި ޙަވާލާދީފައިވާ ކުށްތަކުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުން މަނާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ10 05
ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޚާއްޞަ ހުއްދައެއް ލިބިގެން މެނުވީ ގެނައުން މަނާތަކެތި ގެނައުމާއި،
ގެންގުޅުމުގެ ކުށް ހިމެނިފައިވެއެވެ.
25. މި މައްސަލައިގައި ފުލުހުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، ހެކީގެ ގޮތުގައި
ބޭނުންކުރެވިދާނެ ތަކެއްޗާއި ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތަޙްޤީޤަށް އެ އެއްޗެއް ބޭނުން ކުރުމަށްޓަކައި ބަލައި
ފާސްކުރުމަށްފަހު ތަކެތި ހިފެހެއްޓުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާ ހުއްދަކުރާ
11
ކަމުގައި ބު ނެފައިވާކަން ފާހަގަވެއެވެ. އަދި މި ހާދިސާގައި ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކުރުމުން
ހުއްދަކުރެވިފައިވާ މިންވަރަށްވުރެ އިތުރަށް ސަފާރީގައި ބަނގުރާ ހުރިކަމަށާއި، ބަނގުރަލުގެ ވިޔަފާރި
އެ ސަފާރީގައި ކުރަމުންދަނީ ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމުގައި ފުލުހުން ކްރިމިނަލް
ކޯޓުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މިއީ އެ ތަޙްޤީޤުގެ އެންމެ ޅަފަތުގެ މަރުޙަލާ ކަމުގައިއާއި، ތަޙްޤީޤު
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި ހިފަހައްޓާފައިވާ ތަކެތި ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހިފެހެއްޓޭނެ
12
އިންތިޒާމެއް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް ފުލުހުން ކޯޓުގައި އެދިފައިވެއެވެ.
10 ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/75
11 މި މައްސަލައިގައި 27ޑިސެމްބަރު 2017 ގައި ޕޮލިސް ޗްފީ އިނިސްޕެކްޓަރ ޔޫސުފް ލޫޠު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ
މަޙްޟަރު ބަޔާން.
12 އބމ. (އިސްވެ ބުނެވުނު މަޞްދަރު)
10

2020/SC-A/45 [2021]SC70
26. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ކުރިއަށް ދިޔައިރު، ޑިމެންޝަން ސަފާރީން ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް
ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދެވުނު ހާދިސާގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ މައްޗަށް ޖިނާއީ ކުށެއްގެ
ތުހުމަތު ކުރެވޭކަމަށް ފުލުހުން ބުނެފައި ނުވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ތުހުމަތެއް އޮތުމަކީ ޤާނޫނު ލާޒިމުކުރާ
ކަމެއްވެސް ނޫނެވެ. މީގެ އިތުރަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާއާއި އެ މާއްދާގެ
(ޅ) ގެ ދަށުން މުދާ ހިފެހެއްޓުން ހުއްދަކުރާ ސަބަބުތައް އެއްކޮށް ކިޔައިލުމުން މުދާ ހިފަހައްޓާ
ވަގުތު ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހުންނަކީ ކޮބައިކަން ކަނޑައެޅުމާއި، އެ ފަދަ މީހަކު ހުރިނަމަ ހައްޔަރު
ކުރުން ނުވަތަ ބަންދުކުރުން، ނުވަތަ ހައްޔަރަކަށް ނުވާގޮތަށް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނައުމުގެ
އިޖުރާއަތުފަދަ އިޖުރާއަތެއް ފުރިހަމަވެފައި އޮތުން ލާޒިމެއް ނޫނެވެ.
27. ކަން މިހެން އޮތުމާއެކު، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ފުލުހުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު މި
މައްސަލައިގައި ޑިމެންޝަން ސަފާރީން ބަނގުރާ ފުޅިތަކެއް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދިއުން
ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ސަބަބެއް އޮތްކަމުގައި އަހުރެން ދެކެމެވެ.
ހިފަހައްޓާ މުދަލުގެ އިންވެންޓްރީ ޙަވާލުކުރުން
28. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ އަމުރެއް ތަންފީޛު ކުރުމުގައި ހިފަހައްޓާ
މުދަލުގެ އިންވެންޓްރީ ތައްޔާރުކުރުމާ ގުޅޭ އުސޫލުތައް ބަޔާންވެފައިވަނީ އެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ
މާއްދާގެ (ރ) އާއި (ބ) ގައެވެ. އެ ދެ އަކުރުގައި ބަޔާންވެފައިވަނީ އަންނަނިވި އިބާރާތެވެ.
(ރ) ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ ކޯޓު އަމުރެއް ތަންފީޛުކުރުމުގައި ހިފަހައްޓާ މުދަލުގެ އިންވެންޓަރީއެއް، ކޯޓު އަމުރު
ތަންފީޛުކުރާ އޮފިސަރު އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ. އެކަން ކުރަންވާނީ، ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ އެހެން
އޮފިސަރަކާއި، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުގެ ނުވަތަ ވެރިފަރާތް ނެތް ޙާލަތެއްގައި ވެރިފަރާތުގެ މަޞްލަޙަތު
ޙިމާޔަތްކޮށްދެވޭނެ ފަރާތެއްގެ ހާޒިރުގައެވެ.
11

2020/SC-A/45 [2021]SC70
(ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގެ ދަށުން ހިފެހެއްޓޭ މުދަލުގެ އިންވެންޓަރީގެ ކޮޕީއެއް، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް، ނުވަތަ
އޭނާ ނެތް ޙާލަތެއްގައި ވެރިފަރާތުގެ މަޞްލަޙަތު ޙިމާޔަތްކޮށްދެވޭނެ ފަރާތަށް ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ
އިދާރާގެ އޮފިސަރު ދޭންވާނެއެވެ.
29. މަތީގައި ބަޔާންކުރެވުނު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އަށް ބަ ލާއިރު އެ
އަކުރުގައި ހިފަހައްޓާ މުދަލުގެ އިންވެ ންޓްރީ މުދަލުގެ ވެރިފަރާތާ ނުވަތަ ވެރިފަރާ ތުގެ މަސްލަހަތު
ހިމާޔަތްކޮށްދެވޭނެ ފަރާތަކާ ޙަވާލުކުރުމަށް ވަކި ވަގުތެއް ބަޔާން ކޮށްފައިނުވެއެވެ. ނަމަވެސް،
މިފަދައިން ހިފަހައްޓާ މުދަލުގެ އިންވެންޓްރީ އެކުލާ ވާލުމަށްފަހު، ބަލައި ފާސްކުރެވުނުތާ 48)ސާޅީސް
އަށެއް(ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް ނުވަތަ ވެރިފަރާތުގެ މަސްލަހަތު ހިމާޔަތް ކޮށްދެވޭނެ
ފަރާތަކަށް ދޭންވާނެ ކަމުގައި، "ޕްރޮސިކިއުޓް ކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު" ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ
(ބ) ގައި ބަޔާން ވެފައިވެއެވެ.
30. ޤާނޫނުގައި ހިފެހެއްޓޭ މުދަލުގެ އިންވެޓްރީއާމެދު ޢަމަލުކުރުމަށް ލިޔެވިފައި ހުރި އިޖުރާއަތުތައް މި
މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤު ކޮށްފައިވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަމަށް ބަލާއިރު ދެ ބަސްވުމެއް ނެތް ވާޤިޢާއަކީ، މި
މައްސަލައިގައި ޑިމެންޝަން ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު، ހިފެހެއްޓުނު މުދަލުގެ އިންވެންޓްރީ
ތައްޔާރު ކުރެވިފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
13
ފަދައިން އުޅަނދުގެ ވެރިފަރާތްކަމުގައިވާ އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ހާޒިރުގައި ކަމެވެ.
31. ނަމަވެސް ހިފެހެއްޓުނު މުދަލުގެ އިންވެންޓްރީގެ ކޮޕީ މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް ނުވަތަ އެ ފަރާތުގެ
މަސްލަހަތު ހިމާޔަތްކޮށްދެވޭނެ ފަރާތަކަށް ހަވާލު ކޮށްފައިވަނީ "ޕްރޮސިކިއުޓް ކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުގެ
ގަވާއިދު" ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ 48 (ސާޅީސް އަށެއް) ގަޑިއިރު
ފަހުންނެވެ. މި ކަމާ ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ފުލުހުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު،
13 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ ފާހަގަ ކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ ތިންވަނަ ނުކުތާ
12

2020/SC-A/45 [2021]SC70
އިންވެންޓްރީގެ ކޮޕީ އިބްރާހީމް ޚުޝާންއާ ހަވާލުކުރުމަށް ގަވާއިދުގައި ބުނެފައިވާ މުހުލަތުގެ ތެރޭގައި
މަސައްކަތް ކުރިކަމަށާއި، ނަމަވެސް އެ މުހުލަތުގައި އެކަން ނުކުރެވިވަނީ އިބްރާހީމް ޚުޝާންއަށް
ގުޅޭނެކަމަށް ބުނެ އޭނާ ދީފައިވާ ނަންބަރަށް އެތައް ފަހަރެއްގެ މަތިން ގުޅުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމަށްފަހު
14
ނުގުޅުމުން ކަމަށެވެ. އަދި އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ބައްޕަގެ މޮބައިލް ނަންބަރު ހޯދުމަށްފަހު އެ ލިސްޓް
ޙަވާ ލުކުރި ކަމަށް ފުލުހުން ބުނެފައިވެއެވެ. ސުވާލަކީ، ބަލައިފާސްކޮށް ނިމުނުތާ 48 (ސާޅީސް އަށެއް)
ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އިންވެންޓްރީގެ ކޮޕީ މުދަލުގެ ވެރި ފަރާތަށް ޙަވާލު ނުކުރެވޭ ހާލަތުގައި، މުދާ
ހިފެހެއްޓިފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަމުގައި ބެލިދާނެ ހެއްޔެވެ؟
32. މި ހާލަތުގައި ބޭނުންކުރާނެ ޤާނޫނީ ޓެސްޓްވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޢަލީ ޒުބައިރު އާއި އިތުރު ދެ
15
މީހުން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ޤަޟިއްޔާގައި ފަނޑިޔާރު ޙުސްނުއްސުޢޫދުގެ
ރައުޔުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ. މި ޓެސްޓް ތަޤުބީޤު ކުރުމަށްޓަކައި އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
އިބާރާތަށް ބެލުމަށްފަހު ތިރީގައިވާ ދެ ހާލަތުންކުރެ ހާލަތަކަށް ފެތޭތޯ ބަ ލަންޖެހެއެވެ.
-32.1 ފުރަތަމަ ހާލަތަކީ، އިޖުރާއީ ޤާނޫނުގައި ވަކިކަމެއް ކުރުން މަނާކޮށްފައި ވަނިކޮށް އެ ނޫން
ގޮތަކަށް އެކަންކުރުމެވެ. މިހާލަތުގައި ނުކުންނާނެ ނަތީޖާއަކީ އެކަމަކީ ޣައިރު ޤާނޫނީ
ކަމަކަށްވުމެވެ. އަދި މިފަދަ ކަމެއް ފަހުން ޤާނޫނީ ކަމަކަށް ނުހެދޭނެއެވެ.
-32.2 ދެވަނަ ހާލަތަކީ، އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގައި އިޖުރާއަތު ބަޔާންވެފައިވާ ގޮތަށް އެ ންމެ ފުރިހަމައަށް
އެ އިޖުރާއަތު ފުރިހަމަކޮށްފައި ނެތުމެވެ. އުނިކަންތަކާއެކު ނުވަތަ އައިބުތަކާއެކު އެކަން
ކޮށްފައިއޮތުމެވެ. މި ހާލަތުގައި އެ އުނިކަމަކީ ޠަބީޢީ އިންސާފުގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފު އުނިކަމަކަށް
ނުވަތަ ޢައިބަކަށް ވެގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި މި ހާލަތުގައި ފުރިހަމަ ނުކުރެވުނު އިޖުރާއަތު
ފުރިހަމަކޮށް އިސްލާހު ކުރުމުގެ ފުރުސަތު އޮންނާނެއެވެ.
14 މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ސްޓޭޝަން އިންސްޕެކްޓަރ ޙުސައިން މަޢުރޫފު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ މަޙުޟަރު ބަޔާން.
ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 30 ވަނަ ޞަފުޙާ
15 ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު /108,109,110A-SC2020/ޤަޟިއްޔާ
13

2020/SC-A/45 [2021] SC70
33. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން ޑިމެންޝަން ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު،
މުދާ ހިފަހައްޓައި، އުޅަނދުގެ ވެރިފަރާތުގެ ހާޒިރުގައި މުދަލުގެ އިންވެންޓްރީ ތައްޔާރު ކުރެވިފައިވެއެވެ.
ނަމަވެސް އެ އިންވެންޓްރީގެ ކޮޕީ 48 (ސާޅީސް އަށެއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް
ނުވަތަ ވެރިފަރާތުގެ މަސްލަހަތު ހިމާޔަތްކޮށްދެވޭނެ ފަރާތަކަށް ރައްދުކުރެވިފައި ނު ވެއެވެ. މިފަދައިން
ގަވާއިދުގައި ބުނެފައިވާ މުހުލަތުގައި ރައްދުކުރެވިފައި ނުވަނީ، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް އެއިގެ ކޮޕީ
ޙަވާލު ކުރަން އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތްކޮށް، އެކަން ނުވުމުގެ ސަބަބުންކަން އެނގެއެ ވެ. ނަމަވެސް
އެ މުހުލަތުގެ ފަހުން ޖެހިގެން އައިދުވަހު އެ އިންވެންޓްރީގެ ކޮޕީ އުޅަނދުގެ ވެރިފަ ރާތުގެ ބައްޕައާ
ފުލުހުން ޙަވާލުކޮށްފައިވެއެވެ. ކަން މިހެން އޮތުމުން މި އިޖުރާއަތަކީ އައިބަކާއެކު ނަމަވެސް
ފުރިހަމަކުރެވިފައިވާ އިޖުރާއަތެއް ކަމުގައި އަހުރެން ދެކެމެވެ.
އިޖުރާއަތު ހިންގުމުގައި ހަމަހަމަ ކުރުމާއި ތަފާތު ނުކުރުން
34. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާއާއި،16 20
17
ވަނަ މާއްދާއާ ގުޅުވައިގެން މައިގަނޑު ދެ ކަމެއް ފާހަގަ ކޮށްފައި ވެއެވެ. މި ގޮތުން ފާހަގަ
ކޮށްފައިވާ ދެ ކަންތައް ތިރީގައި މިވަނީއެވެ.
-32.1 މައްސަލައިގެ ޚަޞްމެއްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމެއްނެތި، މި މައްސަލައަކީ ކްރިމިނަލް
ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މަދަނީ ޠަބީޢަތުގެ މައްސަލައެއް ނަމަވެސް، މި ބާވަތުގެ
17 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވަނީ، "މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން، މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތީން އެއްވެސް
ގޮތަކުން ތަފާތުކުރުމެއްނެތި ކޮންމެ މީހަކަށްމެ ލިބިގެންވެއެވެ. މި ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން ލިބުމުގައި، އެ މީހެއްގެ ނަސްލަށް، ނުވަތަ އުފަންވީ
ޤައުމަށް، ނުވަތަ ކުލަޔަށް، ނުވަތަ ޖިންސަށް، ނުވަތަ ޢުމު ރަށް، ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކަށް، ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ
ސިޔާސީ ނުވަތަ އެނޫންވެސް ވިސްނުމަކަށް، ނުވަތަ މާލީ ފުދުންތެރި ކަމަށް، ނުވަތަ ނިސްބަތްވާ ޢާއިލާއަށް ނުވަތަ އުފަންރަށަށް، ނުވަތަ މި ނޫންވެސް
ކަމަކަށް ބަލައި ތަފާތުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ." އަދި މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، "މުޖުތަމަޢުގެ ޢާއްމު ޙާލަތަށްވުރެ ނިކަމެތިކަމެއް ލިބިފައިވާ
މީހަކަށް، ނުވަތަ ބަޔަކަށް، ނުވަތަ އިޖްތިމާޢީ ގޮތުން ޚާއްޞަ ރައްކާތެރިކަމެއް ލިބިދޭންޖެހޭ ބަޔަކަށް އެހީތެރިވެދިނުމަށްޓަކައި، ނުވަތަ ރައްކާތެރިކަން
ލިބިދިނުމަށްޓަކައި ކުރާ ކަންތައްތަކަކީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދަ ތަފާތުކުރުމެއް ކަމުގައެއް ނުވާނެއެވެ."
20 17 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ ، "ޤާނޫނުގެ ކުރިމަތީގައި، އަދި އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ހިންގުމުގައި ކޮންމެ މީހަކީ ވެސް ހަމަހަމަވެގެންވާ މީހެކެވެ.
އަދި ޤާނޫނުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި، ޤާނޫނުން ލިބިދޭ މަންފާތައް ހަމަހަމަކަމާއެކު ލިބުމަކީ ހަމަ ކޮންމެ މީހެއްގެވެސް ޙައްޤެކެވެ."
14

2020/SC-A/45 [2021]SC70
މައްސަލަތަކުގައި ބަދަލު ޤަބޫލު ނުކުރެވޭނެ ކަމަށާއި، މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި މުދަލުގެ
ވެރިފަރާތުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތެއް އެހައިތަނަށް ނެތްނަމަވެސް، އެ ފަރާތުން ކޯޓުގައި ޖަވާބުދާރީ
ވާންޖެހޭނެ ކަމުގައި ނިންމާފައިވުމެވެ.
-32.2 ދެވަނަ ކަމަކީ، ބަނގުރަލުގެ ކުށާ ގުޅޭ އުސޫލުތައް ބެލުމުގައި މި މައްސަލައިގައި
ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭނީ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 613 ވަނަ މާއްދާ ފިޔަވައި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް
ގެނައުން މަނާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ކަމަށް މި މައްސަލައިގައި
ކަނޑައަޅާފައިވުމެވެ.
މަ އްސަލަ ހިންގުމުގެ އިޖުރާއަތާގުޅޭ އުސޫލުތައް
35. މި ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު،
މިއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ތެރެއިން ހިމެނިގެންވާ އިޖުރާއަތެއް ނަމަވެސް، މުދާ ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ
މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކަކީ މަދަނީ ޙައްޤުތަކެއް ހިމެނޭ މައްސަލަތަކެއް ކަމުގައިވާތީ ، މުދަލުގެ
ވެރިފަރާތް ކޯޓަށް ހާޒިރުނުކޮށް މިފަދަ މައްސަލަތަކުގެ އަޑުއެހުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އިޢުތިރާޟު
ނުކުރާކަމުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.
36. މި ކަމާގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަނޑިޔާރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތު ރައުޔުގައި
ބަނގުރަލާއި ގުޅިގެން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނީ ބައެއް އުސޫލުތައް
ބަޔާންކުރުމަށްފަހު، "ބަނގުރަލަކީ އެހެނިހެން މުދަލެކޭ އެއްހަމައަކުން އެއީ މަދަނީ ޠަބީޢަތުގެ
އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައި، އެ ތަކެތީގެ ވެރިފަރާތްކަމަށް ބުނާ ފަރާތް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް
18"
ހާޒިރުނުކޮށް އެ ފަރާތް ޖަބާބުދާރީ ވާން ނުޖެހޭ ގޮތަ ށް މައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ ކަމުގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.
18 އަޣްލަބިއްޔަތު ރައުޔުގެ ފާހަގަ ކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާ
15

2020/SC-A/45 [2021]SC70
37. ޢާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ބަލާނީ ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅި
19
ހެކިތަކާއި ދިފާޢުތަކަކީ އަސާސްކަމުގައި ބަލައިގެންނެވެ. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލަ
ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ހިނގަމުންދިޔައިރު، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ވަކި ފަރާތެއް
ހާޒިރުވެފައިވާތީ އެކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އިޢުތިރާޟު ކޮށްފައިނުވެއެވެ.
އަދި މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރަމުންވެސް އެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން މި
ނުކުތާ ފާހަގަ ކޮށްފައިނުވެއެވެ.
38. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންވެފައިވާ ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު މުދާ ހިފެހެއްޓުމާއި، ޤާ ނޫ ނާ
ޚިލާ ފަ ށް މު ދާ ހި ފަ ހަ އް ޓާ ފައިވާ ކަ މު ގައި ދެކި ގެ ން އެ މު ދާ ހޯ ދުމަ ށް އެދޭ މައްސަލަތަކުގައި، މުދަލުގެ
ނިސްބަތުން ވަކި މުދަލަކަށް ޚާއްޞަކޮށް އިޖުރާއަތެއް ހިމެނިފައިނުވެއެވެ.
39. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާ ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މުދާ ހޯދުމަ ށް އެދޭ ފަރާތަކީ،
މައްސަލައިގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ ފަރާތަށްވުން ލާޒިމުނުވާއިރު، މުދާ ހޯދުމަށް އެދޭ މަ އްސަލަތަކުގައި
މަދަނީ މައްސަލަތަކެކޭ އެއްފަދައިން ބަދަލު ހަމަޖައްސައިގެން މައްސަލަތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމާ
ޚިލާފަށް، ސީދާ މުދަލުގެ ވެރިފަރާތް ހާޒިރުކުރުމަކީ ލާޒިމު ކުރެވިދާނެ ކަމެއް ކަމު ގައި ނުދެކެމެވެ.
ނަމަވެސް އިންސާފަށް ވާސިލުވުމަށްޓަކައި، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތް ކޮންމެހެން ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރަން
ޖެހިއްޖެނަމަ، ޝަރީޢަތަށް މީހުން ހާޒިރުކުރުމުގެ ޢާންމު އުސޫލުތަކުގެ ތެރެއިން އެކަން ކުރުމަށް
ހުރަސްއަޅާ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް އޮތްކަމުގައިވެސް ނުދެކެމެވެ.
ބަނގުރަލުގެ ކުށާ ގުޅޭ އުސޫލުތައް
40. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހަމަހަމަކަމާއި ތަފާތު ނުކުރުމުގެ ޙައްޤާ ގުޅިގެން އިބްރާހިމް
ޚުޝާންގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދެވަނަ ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، އެ ނުކުތާގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ
19 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
16

2020/SC-A/45 [2021]SC70
ބަނގުރަލުގެ ކުށާ ގުޅޭ އުސޫލުތައް ބެލުމުގައި މި މައްސަލައިގައި ރިޢާޔަތް ކުރަންޖެހޭނީ
ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 613 ވަނަ މާއްދާ ފިޔަވައި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުން މަނާތަކެތީގެ ޤާނޫނު ގެ20
05 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ކަމަށް މި މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވުމެވެ.
41. މި ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، ބަނގުރަލުގެ ކުށާގުޅޭ އުސޫލުތައް ބެލުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭނީ
ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 613 ވަނަ މާއްދާ ފިޔަވައި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުން މަނާތަކެތީގެ ޤާނޫނު21ގެ
05 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ބުނެފައިނުވެއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖެއަށް
ގެނައުން މަނާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)، އަޣްލަބިއްޔަތު ރައުޔުގެ ފާހަގަ ކުރެވުނު
ނުކުތާތަކުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި، ހަމައެކަނި ބަޔާންވެފައިވަނީ، ބަނގުރަލަކީ ރާއްޖެއަށް
އެތެރެކުރުމާއި، މުޢާމަލާތު ކުރުމުގައި ޤާނޫނުގައި ހިފެހެއްޓުންތަކެއް ލެވިފައިވާ އެއްޗެއްކަން ބަޔާން
ކުރުމުގެ ގޮތުންނެވެ.
42. ކަން މިހެން އޮތުމާއެކު، މި ނުކުތާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ
ތަނެއް އޮތްކަމުގައި އަހުރެން ނުދެކެމެވެ.
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާއާއި 44 ވަނަ މާއްދާ
43. އިސްތިއުނާފީ އެންމެ ފަހު ނުކުތާގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ، މި
މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާއާއި 44 ވަނަ
މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްފައި ނުވާކަމުގައެވެ.
44. މި ނުކުތާ ތަފުސީލު ކުރަމުން އިބްރާހީމް ޚުޝާން ބުނެފައިވަނީ، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ފުލުހުންގެ
ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދެވުނު ބަނގުރާ ފުޅިތަކަކީ، މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ ފަރާތްތަކުގެ
(ބިދޭސީންގެ) ތަކެއްޗަށް ނުވެފައި، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މި މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމާ
20 ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/75
21
އބމ.
17

2020/SC-A/45 [2021]SC70
ހަމައަށްވެސް އިބްރާހީމް ޚު ޝާންގެ މައްޗަށް ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތެއް ކޮށްފައިނުވާތީ، މި ބަނގުރާ
ފުޅިތައް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 41 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުދާ ހޯދުމާއި، މިލްކު ކުރުމާއި، މުޢާމަލާތްކުރުމުގެ ޙައްޤު އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ
ކިބައިން ގެއްލުވާލުމަށްފަހު އެ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށެވެ. އެހެނީ އެ ބަނގުރާ ފުޅިތައް
ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަ ށަށް ގެންދެވިފައިވަނީ އެ އަކުރުގައި ބުނާފަދައިން ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންވެފައިވާ
ގޮތުގެމަތިންނެއް ނޫނެވެ. ނުވަތަ ކޯޓަކުން ކުރި ޙުކުމެއްގެ ދަށަކުންވެސް ނޫނެވެ. މީގެ އިތުރަށް
މީހަކު ކުރި ކުށެއްގެ ބަދަލުގައި އެ މީހެއްގެ މުދާ ދައުލަތަށް ނެގިގެން ނުވާނެ ކަމަށް އެ މާއްދާގެ
(ރ) ގައި އޮންނަ އޮތުމަށްވެސް މި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ރިޢާޔަތް
ކޮށްފައި ނުވާކަމުގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާން ބުނެއެވެ. އަދި އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ މައްޗަށް މި
މައްސަލައިގައި ތުހުމަތެއް ކޮށްފައިނުވާއިރު، އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ މުދަލެއް އެހެން މީހެއްގެ މައްޗަށް
ކޮށްފައިވާ ތުހުމަތަކާ ގުޅިގެން ހިފެހެއްޓުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 44 ވަނަ މާއްދާގެ ނައްޞާވެސް
ޚިލާފު ކަމެއް ކަމުގައެވެ.
45. މި ނުކުތާއަށް ރައްދު ދެމުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ބުނެފައިވަނީ ޑިމެންޝަން ސަފާރީ
ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ބަނގުރާ ފުޅިތައް ގެންގޮސްފައިވަނީ، ޖިނާއީ
އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ އިމުގެ ތެރެއިން ކަމުގައިވާތީ، މިކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ
40 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 44 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ކަމެއް ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެ
ކަމަށެވެ.
46. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވަނީ އަންނަނިވި ޢިބާރާތެވެ.
މުދާ ހޯދުމާއި މުދާ 40. (ހ) މުދާ ހޯދުމާއި، މިލްކުކުރުމާއި، ވާރުތަކުރުމާއި، ދިނުމާއި، މުދަލުން
ގެންގުޅުމުގެ ޙައްޤު މުޢާމަލާތުކުރުމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށްމެ ލިބިގެންވެއެވެ.
18

2020/SC-A/45 [2021]SC70
(ށ) މީސްމީހުންގެ މުދަލަކީ ނިގުޅައިގަނެވިގެންވާނޭ ތަކެއްޗެއް ނޫނެވެ. ފަހެ،
ޢާންމުވެގެންވާ މަންފާއަކަށްޓަކައި، ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ގޮތެއްގެމަތީން، އަދި އެކަމަށްޓަކައި ކޯޓަކުން ކުރާ ޙުކުމަކުން މެނުވީ
އެއްވެސް މީހެއްގެ މުދަލެއް އެ މީހެއްގެ ރުހުންނެތި ދައުލަތަށް ނަގައިގެނެއް
ނުވާނެއެވެ. އަދި މީހެއްގެ މުދަލެއް ދައުލަތަށް ނަގާންވާނީ ކޯޓުން
ކަނޑައަޅާ ޢަދުލުވެރި ބަދަލެއް އެ މުދަލެއްގެ ވެރިފަރާތަށް
ދިނުމަށްފަހުގައެވެ.
(ނ) ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ހޯދައިފައިވާ މުދަލާއި، ދުޝްމަނުންގެ މުދާ، ބަދަލު
ދިނުމަކާ ނުލައި ދައުލަތަށް ނެގުމަށް ޙުކުމްކުރުމުގެ ބާރު ކޯޓުތަކަށް
ލިބިދޭފަދަ ޤާނޫނެއް ހެދުމަކަށް މި މާއްދާގެ އެއްވެސް ބައެއް ހުރަހެއް
ނާޅައެވެ.
(ރ) މީހަކު ކުރި ކުށެއްގެ ބަދަލުގައި އެ މީހެއްގެ މުދާ ދައުލަތަށް ހިފައިގެނެއް
ނުވާނެއެވެ.
47. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 44 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވަނީ، އަންނަނިވި ޢިބާރާތެވެ.
ޝަޚްޞީ ޒިންމާ 44. ކުށްކުށުގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުންގެ މައްޗަށް ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތީން ތަޙުޤީޤު
ހިންގުމުގައްޔާއި، ޝަރީޢަތް ކުރުމުގައްޔާއި، ކުށް ސާބިތުވެގެން ޙުކުމް
ތަންފީޛުކުރުމުގައި އެނޫން މީހެއްގެ ޤާނޫނީ ޙައްޤަކަށް ނުވަތަ ޤާނޫނީ ވާޖިބަކަށް
ހުރަސް އަޅައިގެނެއް ނުވާނެއެވެ.
48. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާއާއި 44 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އެ ދެ މާއްދާގައި
ބަޔާންވެފައިވަނީ މުދަލާ ގުޅޭ އަސާސީ ޙައްޤުތަކެކެވެ. އެ ޙައްޤުތަކަކީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
19

2020/SC-A/45 [2021]SC70
22
ފާސްކުރާ ޤާނޫނަކުން ހަނި ކުރެވިދާނެ ޙައްޤުތަކެކެވެ. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، ޖިނާއީ
އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައިވާ ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު މުދާ ހިފަހައްޓާ އުސޫލުތަކަކީ، ކުރިން ބުނެވިދިޔަ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދެ މާއްދާގައިވާ އަސާސީ ޙައްޤުތައް ވަކި ހާލަތެއްގައި ހަނިކޮށް އިންތިޒާމު ކޮށްފައިވާ
ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކެކެވެ.
49. މި ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ސަބަބެއް
އޮތްނަމަ، ބަލައިފާސް ކުރުމަށްފަހު ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް މުދާ ގެންދެވިދާނެ ކަ މަށާއި، އެފަދަ
ސަބަބެއް މި މައްސަލައިގައި ވުޖޫދުގައި އޮތްކަމަށެވެ.
50. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަދައިން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއް ދާއާއި 44 ވަނަ
މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި މި ނުކުތާގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ސުވާލަކީ، ޑި މެންޝަން ސަފާރީ
ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު ފުލުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ބަނގުރާ ފުޅިތައް ގެންގޮސްފައިވަ ނީ ޤާނޫނުގައިވާ
ގޮތުގެމަތިންކަން ނުވަތަ ނޫންކަމުގެ ސުވާލެވެ. މި ސުވާލުގެ ޖަވާބަކީ އެ ބަނގުރާ ފުޅިތައް ފުލުހުންގެ
ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަމަށެވެ. މިކަމުގެ ތަފުސީލު މި ރައުޔުގެ 18
ވަނަ ޕެރެގްރާފުން ފެށިގެން 33 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގެ ނިޔަލަށް ތަފުސީލުކޮށް ބަޔާން ކުރެވިއްޖެއެވެ.
ޤާނޫނު ބުނާ ހާލަތު ނެތި ދިއުމުން މުދާ ޙަވާލުކުރުން
51. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުމުގައި ޑިމެންޝަން ސަފާރީ ބަލައި
ފާސްކުރުމަށްފަހު އެ ސަފާރީގައި ހުރި ބަނގުރާ ފުޅި ތައް ގެންދިޔަ ހާދިސާގައި ތުހުމަތު ކުރެވުނު
ބިދޭސީންނާއި، އަދި އެނޫން ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށްވެސް ދަޢުވާ ނުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
ނިންމާފައިވީ ނަމަވެސް އަދިވެސް އެ ތަކެތި ފުލުހުން ދޫކޮށްފައިނުވާ ކަމަށާއި، އެއީ ޖިނާއީ
22 ޤާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
20

2020/SC-A/45 [2021]SC70
އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމުގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މިއީ
އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެންވެސް އެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ ކަމެކެވެ.
52. މުދާ ހިފެހެއްޓުމުގެ ބޭނުން ނިމުމަކަށް އައުމުން އެ ތަކެތި އެއިގެ ވެރިފަރާތާ ޙަވާލު ކުރަންޖެހޭނެ
ކަމުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ) ގައި ބަޔާންވެފައިވެއެވެ. މި
ކަމާގުޅިގެން ޝަރީޢަތުން ކުރި ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބުންނާއި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން
ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު، ޑިމެންޝަން ސަފާރީ ބަލައި ފާސްކުރި ހާދިސާއާ ގުޅި ގެން
ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނެވުނު ބިދޭސީންގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ރާއްޖެއަށް
ނާދެވޭނެ ގޮތަށް ޑިޕޯޓްކުރުމަށް 02 ޖެނުއަރީ 2018 ގައި ފުލުހުންނަށް އަންގާފައިވާކަން
23
އެނގިފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން މި ހާދިސާގައި އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ މައްޗަށް ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއްކޮށް
ކުށް ސާބިތު ކުރެވިދާނެކަމަށް ނުފެންނާތީ އިބްރާހީމް ޚުޝާންގެ ބައި އަނބުރާ ފުލުހުންނަށް ފޮނުވުމަށް
08 އޭޕްރިލް 2018 ގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ނިންމާފައިވާކަން އެނގިފައިވެއެވެ.24
53. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަލައި ފާސްކުރުމަށްފަހު ހިފަހައްޓާ މުދާ، ހި ފެހެއްޓުމުގެ ބޭނުން
ނިމުމުން އެ މުދާ ޙަވާލު ކުރަންޖެހޭނީ އެ މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް ކަމުގައިވާއިރު، މި ރައުޔުގެ 14
ވަނަ ޕެރެގެރާފުން 17 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގެ ނިޔަލަށް ބަޔާންކުރި ފަދައިން މި މައްސަލައިގައި ވާހަކަ
ދެކެވޭ ބަނގުރަލުގެ ވެރިފަރާތަކީ އިބްރާހީމް ޚުޝާންކަން ސާބިތު ނުވެއެވެ. ވުމާއެކު، މުދާ އަނބުރާ
ޙަވާލުކުރުމާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގެ ކުރިން މުދަލުގެ ވެރިފަރާތް ކަށަވަރު ވާންޖެހޭނެ ކަމުގައި ދެކެމެވެ.
54. މަތީގައި ތަފުސީލުކޮށް ބަހުސްކުރެވުނު ކަންކަމުގެ އަލީގައި، މި މައްސަލައިގައި ފުލުހުން
ހިފަހައްޓާފައިވާ ބަނގުރަލުގެ ވެރިފަރާތަކީ ކޮބައިކަން ދަށު ދެ މަރުޙަލާއިން ކަށަވަރު ކޮށްފައިނުވާތީ،
މި މައްސަލައިގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު MC-001/Cr-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ
23ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 1/171/2018/2A196-ސިޓީ
24ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 1/171/2018/1655A196-ސިޓީ
21

2020/SC-A/45 [2021]SC70
ޙުކުމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/75 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް
ބާޠިލު ކުރުމަށް ފެނެއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ25 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ދަށުން
މި މައްސަލަ ހައިކޯޓަށް ތަޙްވީލު ކުރުމަށްފަހު، ބަނގުރަލުގެ ވެރިފަރާތަކީ ކޮބައިކަން ކަށަވަރުކޮށް،
މި މައްސަލައިގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކުގެ ތަރަހައިގެ ތެރޭގައި މި މައްސަލައިގައި އެ
ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމުގައި އަހުރެން ދެކެމެވެ.
ފަނޑިޔާރު ޙުސްނުއްސުޢޫދުގެ ރައުޔު
55. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މަޙާޒު ޢަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ.
ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ރަޝީދު ޙުސައިންގެ ރައުޔު
56. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މަޙާޒު ޢަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ.
ޙުކުމް
ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އެ ގޮތުގެމަތިން ހުރުމުން، މި މައްސަލައިގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ
ނަންބަރު MC-001/Cr-C/2017 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު
2018/HC-A/75 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމަ ކީ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ޙުކުމްތަކެއް
ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބާޠިލު ކުރުމާއެކު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010
(ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޙަވާލާދީ މި މައްސަލައިގައި މައުޟޫޢީ
25 ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020
22

2020/SC-A/45 [2021]SC70
ގޮތުން އަލުން ބަލަންޖެހޭކަމަށް ކަނޑައެޅި ނުކުތާ ބެލުމަށް އަންގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް މައްސަލަ
ތަޙްވީލު ކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން
ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ.
މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:
ޙުސްނުއްސުޢޫދު މަޙާޒު ޢަލީ ޒާހިރު ޢަލީ ރަޝީދު ޙުސައިން
(ރިޔާސަތު)
23